

Сергій ОМЕЛЬЧУК

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри української і слов'янської філології та журналістики,
перший проректор
Херсонський державний університет
<https://orcid.org/0000-0002-0323-7922>

Анастасія КУЗЬМЕНКО

кандидатка філологічних наук, доцентка,
докторантка кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту
імені проф. Є. Петухова
Херсонський державний університет
<https://orcid.org/0000-0003-1189-1438>

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ЗМІСТІ
ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО
(ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ
ОСВІТИ**

У статті проаналізовано зміст підготовки здобувачів освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з академічної доброчесності через відповідні стандарти вищої освіти, освітньо-наукові програми, освітні компоненти, силабуси та структурно-змістові їх наповнення. Попри формування культури академічної доброчесності на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях, на третьому (освітньо-науковому) рівні вона є фрагментарно презентованою. Розвідка ґрунтується на комплексному підході з використанням якісного та кількісного контент-аналізу 119 офіційних сайтів університетів. За результатом аналізу 648 освітньо-наукових програм лише 16,35% містять освітні компоненти, присвячені академічній доброчесності. У змісті цих курсів простежується тенденція до теоретичного викладу матеріалу, за відсутності практичних кейсів, прикладів академічних порушень, етичного використання штучного інтелекту. Програмам бракує акценту на міжнародних стандартах, вивченні ролі наукового керівника, відповідальності дослідника та чітких санкцій за неетичну поведінку. Завдання для самостійної роботи зведені до рефератів і підготовки до тестів, не сприяючи формуванню критичного мислення та практичних навичок. Академічну доброчесність у системі підготовки майбутніх докторів філософії представлено переважно опосередковано – через суміжні дисципліни, що є малоефективним для формування цілісного розуміння засад академічної доброчесності. Доцільно запровадити окремі освітні компоненти, присвячені етиці академічної діяльності, з активним упровадженням практичних завдань та акцентом на міжнародний досвід. Рекомендовано також урізноманітнити форми навчання, оновити джерельну базу, вдосконалити оцінювання компетентностей та враховувати сучасні виклики, зокрема етичне використання штучного інтелекту в освіті та науці.

Ключові слова: академічна доброчесність, зміст підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня, стандарт вищої освіти, освітньо-наукова програма, освітня компонента.

ACADEMIC INTEGRITY IN THE CONTENT OF TRAINING FOR THIRD (EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC) LEVEL HIGHER EDUCATION APPLICANTS

The article deals with the content of academic integrity training for third (educational and scientific) level higher education applicants through relevant higher education standards, educational and scientific programs, educational components, syllabi, and their structural and content features. Despite the formation of a culture of academic integrity at the first (bachelor's) and second (master's) levels, at the third (educational and scientific) level it is presented only fragmentarily. The study is based on a comprehensive approach using qualitative and quantitative content analysis of 119 official university websites. According to the analysis of 648 educational and scientific programs (ESPs), only 16.35% include educational components specifically dedicated to academic integrity. The content of these courses tends to be theoretical, lacking practical case studies, examples of academic misconduct, or ethical use of artificial intelligence. The programs lack emphasis on international standards, the role of the academic supervisor, researcher responsibility, and clear sanctions for unethical behavior. Independent work tasks are mostly limited to writing essays or preparing for tests, which does not support the development of critical thinking or practical skills. Academic integrity in the training system for future Doctors of Philosophy is mainly represented indirectly – through related disciplines – which is ineffective for fostering a comprehensive understanding of academic integrity principles. It is advisable to introduce separate educational components dedicated to academic ethics, with a focus on practical tasks and international experience. It is also recommended to diversify learning formats, update source materials, improve competence assessment, and consider current challenges, particularly the ethical use of artificial intelligence in education and research.

Key words: academic integrity, content of third (educational and scientific) level training, higher education standard, educational and scientific program, educational component.

Вступ. Академічна доброчесність у змісті підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, крім різноманітних заходів з популяризації академічної доброчесності, передбачає насамперед введення до освітньо-наукових програм окремих освітніх компонент, а також розділів (тем), присвячених питанням дотримання академічної доброчесності й навичок академічного письма, до силабусів освітніх компонент. Саме цей рівень університетської освіти вимагає від аспірантів дотримання високих стандартів дослідницької етики, коректного використання джерел, уникнення академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, відповідального використання сервісів на основі штучного інтелекту, корупції та інших проступок.

Відповідно до стандартів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої

освіти [6] академічна доброчесність посідає одне з панівних місць в освітньо-науковому процесі професійної підготовки майбутнього доктора філософії. Зокрема, стандарти визначають академічну доброчесність, по-перше, як загальну компетентність за спеціальностями «Стоматологія», «Туризм» «Механічна інженерія», «Інформаційні системи та технології», «Науки про Землю», «Дизайн» (ЗК04), «Економіка», «Філософія» (ЗК05), «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» «Залізничний транспорт» (ЗК01): «Здатність розв'язувати комплексні проблеми <...> на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору з дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності» [9]; по-друге, як спеціальну компетентність за спеціальностями «Право» СК04: «Здатність ви-

являти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності» [8] та «Науки про Землю» (СК05): «Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності» [7]. Для кожної спеціальності третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти є вимога щодо написання дисертаційного дослідження: «Дисертація не повинна містити академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації» [6]. У таблиці відповідності до Національної рамки кваліфікацій академічна доброчесність належить до провідних умінь (Ум2): «Започаткування, планування, реалізація та коригування наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності» та навичок (Навичка АВ1): «Демонстрація значної авторитетності, інноваційності, високий ступінь самостійності, академічна та професійна доброчесність, послідовна відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності» [8].

До результатів навчання згідно із зазначеними загальними і спеціальними компетентностями, крім глибоких концептуальних та методологічних знань, розроблення й використання сучасних наукових підходів та моделей для проведення міждисциплінарних досліджень, отримання нових знань та створення інновацій, формулювання та обґрунтування наукових гіпотез, критичного аналізу результатів досліджень, ефективної презентації фаховій та нефаховій аудиторії, зокрема іноземною мовою, здатності до ініціювання і реалізації наукових проєктів, забезпечення комерціалізації результатів, віднесено й дотримання норм академічної доброчесності та інтелектуальної власності (РН01-10) [6].

Наукові розвідки вітчизняних учених спрямовано на дослідження формування культури академічної доброчесності в здобувачів освіти здебільшого на першому

(бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти. Наприклад, Л. Балацька провела аналіз обізнаності здобувачів вищої освіти спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» освітніх ступенів «бакалавр» та «магістр» щодо правил академічної доброчесності [2]. А. Сергієнко представила ефективні заходи з популяризації академічної доброчесності серед магістрів Кременчуцького національного університету ім. М. Остроградського [5]. У вітчизняному науковому дискурсі модель доброчесного академічного середовища влучно представлено в Херсонському державному університеті. Для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти до переліку обов'язкових освітніх компонент уведено однокредитну навчальну дисципліну «Академічна доброчесність», предметом якої є фундаментальні цінності академічної доброчесності, академічна культура, етичні та правові норми, види порушень, внутрішні нормативні документи та інструменти запобігання проявам академічної нечесності в університеті тощо. Практичне спрямування курсу мотивує здобувачів вищої освіти до доброчесної поведінки й озброює необхідними для цього компетентностями. Крім дисципліни «Академічна доброчесність», окремі модулі з академічної доброчесності наявні в інших освітніх компонентах/навчальних дисциплінах для здобувачів вищої освіти всіх рівнів [4].

Натрапляємо й на поодинокі наукові розвідки з аналізу академічної доброчесності на третьому (освітньо-науковому) рівні. Зокрема, Т. Конівецька та М. Кусій узагальнили вітчизняний та закордонний досвід із забезпечення принципів і цінностей академічної доброчесності, а також окреслили пропоновані дисципліни з питань етичної поведінки на всіх трьох рівнях вищої освіти, зауважуючи на необхідності введення обов'язкових освітніх компонент із питань академічної доброчесності [3]. Г. Бабеня дослідив дотримання академічної доброчесності в дисертаційних роботах, вказуючи на брак якості в сучасних розвідках та «менеджерську» етику [1].

Питання академічної доброчесності не оминуло уваги й закордонних науковців. Дослідники в царині культури академічної доброчесності у вищій освіті Індії виявили, що саме серед аспірантів не вистачає належної обізнаності щодо концепції чесної поведінки, й рекомендують залучати університетські бібліотеки до тісної співпраці щодо уникнення здобувачами плагіату як основної пропускки, використовуючи програми URKUND, Viper, Turnitin [11]. Вивчаючи досвід Малави в Північній Індії серед аспірантів Університету Мзузу, було визначено чинники, що спричиняють академічний плагіат [10].

Мета розвідки – дослідити сучасний стан забезпечення навчання в закладах вищої освіти України здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з питань дотримання академічної доброчесності на основі аналізу освітньо-наукових програм і силабусів освітніх компонент.

Дослідницькі завдання:

– аналіз (кількісний і якісний) освітньо-наукових програм і силабусів освітніх компонент щодо забезпечення навчання здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з питань дотримання академічної доброчесності;

– визначення тенденцій формування культури академічної доброчесності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти;

– узагальнення типових недоглядів у змісті підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з питань формування культури академічної доброчесності;

– розроблення методичних рекомендацій щодо підвищення якості змісту навчальних компонент у системі підготовки майбутніх докторів філософії з академічної доброчесності.

Методи дослідження. У дослідженні використано методи якісного та кількісного контент-аналізу офіційних сайтів 119 закладів вищої освіти, а також тематичний аналіз нормативно-правових документів, 648 освітньо-наукових програм і 736 силабусів освітніх компонент для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (таблиця 1), що дало змогу глибше зрозуміти процес формування академічної доброчесності на третьому освітньо-науковому рівні. Загалом, дослідження ґрунтувалося на комплексному підході із застосуванням методів аналізу та синтезу, узагальнення, індукції та дедукції.

Результати дослідження. Аналіз освітньо-наукових програм та освітніх компонент з академічної доброчесності для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. З-поміж проаналізованих 648 освітньо-наукових програм 106 (16,35%) вміщують освітні компоненти, що розкривають питання академічної доброчесності: 11 з них (1,69%) є вибірковими освітніми компонентами, 95 (14,66%) належать до нормативних (обов'язкових) освітніх компонент з академічної доброчесності.

Серед нормативних (обов'язкових) освітніх компонент з академічної доброчесності у змісті підготовки майбутніх докторів філософії заклади вищої освіти запровадили такі навчальні дисципліни: «Академічна доброчесність та етика наукових досліджень» (Національний медичний університет імені О. О. Богомольця), «Академічна доброчесність та наукова етика» (Волинський національний університет імені Лесі Українки), «Академічна доброчесність дослідника» (Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського), «Академічна доброчесність та академічне письмо» (Київський національний університет будівництва і

Таблиця 1

Джерельна база дослідження (кількість)

Офіційні сайти ЗВО України	Освітньо-наукові програми	Освітні компоненти/силабуси
119	648	736

архітектури), «Етика та академічна доброчесність в освіті і науці» (Національний авіаційний університет), «Етика і методологія наукового дослідження. Основи академічної доброчесності» (Буковинський державний медичний університет), «Академічна доброчесність» (Національний фармацевтичний університет, Івано-Франківський національний медичний університет), «Академічна доброчесність та академічне письмо» (Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного), «Академічна доброчесність у наукових дослідженнях» (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького), «Основи академічної доброчесності» (Запорізький державний медико-фармацевтичний університет), «Основи академічної доброчесності та антикорупція» (Полтавський державний медичний університет), «Академічна доброчесність і професійна етика наукової діяльності» (Одеський національний медичний університет), «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку» (Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Державний біотехнологічний університет), «Етика та академічна доброчесність в освіті і науці» (Львівський державний університет безпеки життєдіяльності), «Академічна етика та доброчесність» (Луцький національний технічний університет), «Управління науковими проектами та правові основи інтелектуальної власності й академічної доброчесності» (Луганський національний університет імені Тараса Шевченка), «Етика, біоетика та академічна доброчесність» (Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика), «Академічна доброчесність і авторське право (Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика) тощо.

Проаналізуємо зміст окремих силабусів освітньо-наукових програм (далі – ОПН) щодо забезпечення навчання здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти академічної доброчесності.

Для майбутніх докторів філософії ОПН «Фізика та астрономія» (Інститут електро-

ної фізики) передбачено опанування дисципліни «Академічна доброчесність та етика академічних взаємовідносин» [1]. Зміст силабусу свідчить про відповідність курсу основним вимогам підготовки докторів філософії в контексті формування етичної культури науковця. Силабус демонструє міждисциплінарний підхід, включає актуальні джерела, зокрема міжнародні документи (European Charter for Researchers, етичні кодекси COPE та EASE), і передбачає як теоретичний, так і практичний складники засвоєння матеріалу. Структуру курсу спрямовано на розвиток професійної етики здобувачів, формування здатності до свідомого дотримання норм академічної доброчесності в процесі наукових досліджень, публікаційної та викладацької діяльності. Лекційний курс охоплює основні принципи академічної доброчесності та нормативно-правову базу з дотримання академічної доброчесності в Україні, акцентує увагу на важливих аспектах формування етичного кодексу вчених, надає загальні відомості про проблеми академічного плагіату, самоплагіату та правові аспекти захисту інтелектуальної власності, передбачає ознайомлення з особливостями роботи з науковими джерелами та правильного оформлення їх. На опанування цих тем відведено лише 6 годин, що, на нашу думку, є критично малою кількістю часу для занурення в досить обширний обсяг інформації. Це стосується й недостатньої кількості годин (усього 4 год.), передбачених для семінарських занять: загальний огляд роботи проекту SAIUP; формування етичного кодексу українського вченого; самоплагіат та шляхи його запобігання. Проте у змісті семінарських занять немає згадки про такі важливі в контексті академічної доброчесності явища, як фальсифікація, фабрикація даних, хабарництво, необ'єктивне оцінювання тощо. Не менш важливим складником курсу є докладний аналіз санкцій за академічні порушення, що також не висвітлено в цьому силабусі.

Самостійна робота охоплює розгляд феномену «академічна доброчесність», питання академічної культури та різнови-

ди академічного плагіату. Уважаємо, що ці теми дублюються з теоретичним та практичним блоками, обходячи інші важливі аспекти проблеми академічної доброчесності. Водночас у програмі курсу не прописано реальні приклади, які б дали комплексне уявлення про проблему та допомогли б майбутнім докторам філософії краще сформувати практичні навички з академічної доброчесності.

Силабус курсу «Основи академічної доброчесності» Запорізького державного медичного університету для спеціальностей «Стоматологія», «Медицина», «Фармація», «Педіатрія» [2] має чітко визначені мету й завдання, спрямовані на розвиток ключових компетентностей, необхідних майбутньому науковцеві для проведення оригінальних досліджень. Програма охоплює важливі аспекти академічної доброчесності – аналізування проблеми плагіату, фальсифікації і фабрикації даних, академічного саботажу, питання етики авторства, конфлікту інтересів та роботи з джерелами наукового дослідження. Проте більшість тем курсу зосереджено на теоретичних аспектах, обходячи практичний вектор – відсутній аналіз реальних ситуацій, які б допомогли краще закріпити та опанувати вивчений матеріал. Очевидно, що в переліку тем відсутній фокус на академічну етику як систему цінностей: чесність, прозорість, повага до колег, соціальна відповідальність науковця. Також досить поверхнево подано санкції та наслідки за порушення (репутаційні, юридичні, кар'єрні та інші). Бракує системного аналізу міжнародних документів і стандартів, які вже тривалий час функціують у світовій науковій спільноті. Наприклад, варто було б додати огляд етичних кодексів, як-от COPE (Committee on Publication Ethics), ICMJE (International Committee of Medical Journal Editors), The Singapore Statement on Research Integrity, European Code of Conduct for Research Integrity (ALLEA) тощо.

У програмі курсу також відсутній аналіз питання ролі наукового керівника та наукового колективу в етичному вихованні

молодих учених, адже соціальне оточення є одним із ключових чинників формування етичної культури майбутнього науковця. Загалом, у силабусі курсу немає чіткого розподілу тем на лекційні, практичні та теми для самостійного опрацювання. Найістотнішим зауваженням вважаємо відсутність у силабусі списку джерел, з якими може працювати майбутній доктор філософії (зокрема, покликання на закони України, нормативні та правові акти).

Силабус курсу «Академічна доброчесність та наукова етика» [3] для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності «Економіка» Волинського національного університету імені Лесі Українки охоплює основні аспекти академічної доброчесності та наукової етики. Лекційні та практичні заняття охоплюють такі теми: визначення академічної доброчесності, етика, норми і принципи; правові аспекти (інтелектуальна власність, авторське право, академічний плагіат); академічне письмо як навичка, що безпосередньо пов'язана з дотриманням доброчесності в написанні робіт. Наголошено також на сучасних викликах – видавнича доброчесність, маніпуляції з наукометрією, вибір наукових журналів. Особливу увагу приділено проблемі псевдонауки та псевдонауковців. Водночас для повного розкриття феномену академічної доброчесності бракує висвітлення таких важливих питань, як: міжнародний контекст доброчесності (етичні кодекси та стандарти міжнародного рівня; порівняння українських практик зі світовими нормами; аналіз гучних світових скандалів); санкції та наслідки порушень (репутаційні, юридичні, кар'єрні); роль наукового керівника та наукового колективу; соціальна відповідальність науки. Також не представлено для аналізу етичні дилеми та практичні кейси: аналізування реальних ситуацій, розв'язання етичних конфліктів, підготовка до складних моральних виборів у наукових дослідженнях. Завдання для самостійної роботи зосереджено переважно на теоретичному ознайомленні з ключовими поняттями, підготовці до тестів і семі-

нарських занять, а також на формальному вивченні матеріалу через реферат або кейс. Уважаємо, що такі завдання забезпечують базові знання, але не стимулюють практичного застосування, не розвивають аналітичного мислення й критичних навичок, ігнорують світовий контекст академічної етики та не передбачають роботи з реальними прикладами порушень чи завдань на розв'язання етичних дилем. Переважно всі завдання обмежено класичним форматом «підготовка до семінару та тесту», без практики етичних дискусій, дебатів, написання есе чи аргументованого захисту власної позиції.

Проаналізований силабус пропонує базовий, структурований огляд академічної доброчесності, однак його зміст потребує розширення – особливо в частині міжнародного контексту, практичних етичних ситуацій, розвитку критичного мислення та підготовки майбутніх науковців до реальних викликів у дотриманні наукової етики й доброчесності.

Зміст силабусу навчальної дисципліни «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку» [4] освітньо-наукової програми «Менеджмент» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка здебільшого відповідає сучасним вимогам висвітлення питань академічної доброчесності та спрямований на формування у здобувачів системи знань, необхідних для проведення наукових досліджень відповідно до принципів академічної доброчесності. Силабус охоплює базові поняття академічної доброчесності, етики та соціальної відповідальності науки, огляд українського законодавства, університетських норм і прикладів з ЄС та США, етичні норми публікацій, питання плагіату, фальсифікації, авторства та авторських прав, теми відповідальності вченого, етичних норм дискусій, довіри й авторитету в науці, міжнародні конвенції, явища псевдонауки. Також наведено історичні приклади фальсифікацій. Водночас, на наш погляд, у змісті курсу залиша-

ються поза увагою деякі ключові аспекти академічної доброчесності, необхідні для ґрунтовного засвоєння матеріалу, а саме: не розглянуто реальні кейси етичних конфліктів, практику вирішення дилем, дебатів та етичні дискусії; недостатньо уваги приділено ролі наукового керівника, наукового колективу, академічного середовища у формуванні доброчесності; відсутня тема санкцій за порушення етики: юридичні, кар'єрні, репутаційні наслідки; не розглянуто механізми протидії маніпуляціям з наукометрією; немає акценту на розвиток критичного мислення, формування особистої етичної позиції майбутнього науковця. Ще одним істотним зауваженням вважаємо відсутність розподілу тем за видами занять – не вказано, які теми розглядаються в лекційному та практичному курсах, які – передбачено опрацювати самостійно. Перелік інформаційних ресурсів у силабусі є надто обмеженим і потребує розширення для забезпечення якісної наукової та навчальної роботи. У списку наведено переважно посилання на українські бібліотеки та нормативно-правову базу, що не повною мірою відповідає запитам здобувача ступеня доктора філософії, який має вміти самостійно орієнтуватися в міжнародних наукових джерелах та працювати з авторитетними базами даних.

Силабус навчальної дисципліни «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку» [5] для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності «Комп'ютерні науки» в Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності демонструє належний рівень структури та змістового наповнення, містить базові поняття академічної доброчесності, формує загальне уявлення про етичні принципи у сфері науки й освіти. На опрацювання проблеми академічної доброчесності відведено п'ять тем, в яких розкрито практичне й теоретичне визначення академічної доброчесності; згадано її правовий контекст; наголошено на академічній культурі, принципах моралі, особистій відповідальності та академічній свободі; підкреслено моральний

вимір вчинку і професійної етики, що важливо для формування ціннісної основи у PhD-здобувача; розглянуто основні форми порушень: плагіат, фабрикація, фальсифікація, хабарництво, саботаж, обман, необ'єктивне оцінювання; коротко розкрито правила роботи з джерелами та основи коректного цитування; прописано загальні підходи до запобігання порушенням; згадано відповідальність за недоброчесність для викладачів і студентів; відображено існування комісій з доброчесності та важливість просвітницької роботи. Водночас навчальний курс має певні недогляди, що обмежують його відповідність компетентнісному рівню підготовки майбутнього доктора філософії. Зокрема, в програмі не враховано теми, пов'язані з міжнародними етичними стандартами, конфліктами інтересів, етикою наукових досліджень за участі людей і тварин. Відсутній практичний компонент: аналіз реальних кейсів академічних порушень, завдання на розв'язання етичних дилем, робота з антиплагіатними системами, практичні вправи з цитування, оформлення бібліографії, реферування та роботи з бібліографічними менеджерами. Обсяг літератури дуже обмежений і зосереджений майже винятково на працях одного автора. Джерела іноземною мовою взагалі не представлено в списку літератури.

Силабус дисципліни «Академічна доброчесність та академічне письмо» [6] для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності «Агрономія» Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного охоплює базові принципи академічної доброчесності, плагіату, етики публікацій і роботи з джерелами. Однак у силабусі відсутній чіткий розподіл тем за видами занять (зазначено лише загальну кількість годин – 120), лекційні заняття не передбачено, завдання для самостійної роботи відсутні. Прописано лише орієнтовний перелік тем для практичних занять, що охоплюють базові аспекти академічної доброчесності: кодекс честі, плагіат, цитування, бібліографія, академічне письмо, інтелектуальна власність. Наголошено на

сучасному контексті (дистанційне навчання та виклики доброчесності), розглянуто теми академічного письма, усного наукового мовлення та наукової статті як самостійного твору. Зрозуміло, що для комплексного засвоєння академічної доброчесності майбутніми науковцями цього переліку недостатньо. Поза увагою залишилися такі важливі аспекти, як фальсифікація, фабрикація даних, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, а також санкції за академічні порушення. Відсутній розгляд нормативно-правових документів з академічної доброчесності, не згадані міжнародні та українські освітні проєкти (SAIUP, Erasmus+, «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек»). До того ж не розглядаються етичні проблеми конфлікту інтересів, дозволів на дослідження. Відсутня практика роботи з онлайн-антиплагіатними системами, завдання на самоцитування та self-plagiarism, а також використання бібліографічних менеджерів (Zotero, EndNote та ін.). Жодна з тем не передбачає аналізу конкретних прикладів порушень доброчесності чи етичних кейсів із реальної наукової практики. Відсутній і формат етичних дебатів, дискусій, аналізування дилем, що значно обмежує потенціал курсу для формування практичних навичок критичного мислення та етичної рефлексії в науковій роботі.

У списку рекомендованої літератури досить повно представлено українську наукову літературу з академічної доброчесності, проте помітний брак сучасних зарубіжних джерел щодо етики публікацій, міжнародних рекомендацій і реальних кейсів.

Освітня компонента «Академічна доброчесність» [7] для здобувачів вищої освіти рівня доктора філософії спеціальності «Педіатрія» Івано-Франківського національного медичного університету покликана поглибити знання, сформувати уміння та практичні навички з дотримання принципів академічної доброчесності в навчальній, науковій та професійній діяльності. У програмі навчальної дисципліни передбачено вивчення базових принципів

академічної доброчесності, зокрема плагіату, стилів цитування, правил оформлення джерел, етики академічного письма та авторського права. Програма акцентує увагу на розвитку конкретних навичок, необхідних для доброчесної наукової та освітньої діяльності: роботи з джерелами, правильного оформлення цитат, самостійного пошуку випадків академічного плагіату та підготовки до етичної взаємодії у студентському середовищі. Чітко структуровано систему оцінювання, яка містить поточний контроль, захист індивідуальних завдань та підсумковий контроль, що дає змогу комплексно оцінити рівень засвоєння матеріалу. Програма містить згадки про міжнародні джерела, зокрема роботи Fishman, ресурси Yale, Cambridge, Stanford, а також згадує український проєкт із доброчесності SAIUP, що свідчить про прагнення до поєднання національного й міжнародного досвіду. Додатково силабус містить чітко оформлену політику дисципліни та приділяє увагу формуванню академічної культури здобувачів освіти.

Незважаючи на структурованість програми та наявність базових тем, відзначимо низку важливих аспектів, які залишаються не досить розкритими або зовсім не врахованими. Насамперед у курсі поза увагою залишилися питання конфлікту інтересів, а також повністю відсутнє ознайомлення з міжнародними стандартами академічної доброчесності. Теми лекцій та практичних занять дібрано вдало, однак недостатньо уваги приділено проблемам фальсифікації, фабрикації даних, маніпуляцій з наукометрією та академічного шахрайства поза контекстом плагіату. Питання санкцій за порушення академічної доброчесності також подано поверхнево й потребує більшої конкретизації.

Попри те, що в програмі практичних занять передбачено формування навичок коректного цитування, роботи з джерелами, користування антиплагіатними програмами та ознайомлення здобувачів освіти з основами академічної доброчесності, відзначимо низку важливих аспектів, які залишаються поза увагою. Насамперед

практичний блок не містить завдань, пов'язаних з аналізом реальних прикладів порушень академічної доброчесності, що істотно обмежує розуміння здобувачами освіти характеру й наслідків етичних порушень у науковій діяльності. Відсутні завдання, які стосуються розв'язання етичних дилем, обговорення моральних конфліктів або кейсів з академічного середовища, що необхідно для розвитку критичного мислення та етичної рефлексії.

Силабус освітньої компоненти «Етика та академічна доброчесність в освіті і науці» [8] для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності «Професійна освіта» Національного авіаційного університету має чітко структурований зміст: визначено мету, завдання, очікувані результати навчання, компетентності та форми контролю. У ньому враховано основні поняття академічної доброчесності, її значення для науки й освіти, принципи авторського права, поняття академічного плагіату та інші прояви академічного шахрайства. Також курс охоплює сучасні виклики, зокрема етичні аспекти використання штучного інтелекту, GPT-технологій, та підкреслює важливість формування етичної позиції дослідника. Водночас у програмі відсутні згадки про міжнародні етичні стандарти, як-от COPE, DORA, ICMJE, EASE і рекомендації ЮНЕСКО. Також не розглядаються міжнародні та українські освітні ініціативи – SAIUP, Erasmus+, «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек». Без ознайомлення із цими проєктами підготовка майбутніх докторів філософії до роботи в міжнародному науковому середовищі залишається фрагментарною. У темах відсутній аналіз реальних кейсів порушень академічної доброчесності, що знижує рівень практичної обізнаності здобувачів освіти щодо розв'язання етичних дилем. Не передбачено завдань для аналізування ситуацій, проведення дискусій чи моделювання конфліктних етичних сценаріїв, що є важливим для розвитку критичного мислення. Недостатньо уваги приділено аналізу конфлікту інтересів – явища, що

суттєво впливає як на етику публікацій, так і на процес рецензування та грантової діяльності. За межами курсу залишилися завдання, пов'язані з самоцититуванням, запобіганням self-plagiarism, а також аналізування санкцій і наслідків за порушення академічної доброчесності – юридичних, репутаційних і кар'єрних. До недоглядів також належить відсутність рекомендацій щодо використання бібліографічних менеджерів (як-от Zotero, Mendeley, EndNote), які вже стали стандартним інструментом для роботи з джерелами в сучасній академічній практиці. Список літератури курсу обмежено ресурсами репозитарію університетської наукової бібліотеки, відсутні покликання на нормативно-правові документи України, класичні праці з академічної доброчесності, а також міжнародні дослідження.

У Львівському державному університеті фізичної культури імені Івана Боберського майбутні доктори філософії спеціальності «Туризм» опановують освітню компоненту «Академічна доброчесність та авторське право» [9], основною метою якої є формування знань і практичних навичок у сфері академічної доброчесності, інформаційної етики, правил цитування, основ авторського та патентного права. Програма курсу охоплює ключові теми, пов'язані з академічною доброчесністю, правилами цитування, запобіганням плагіату та ознайомленням з авторським і патентним правом. Важливою перевагою є те, що курс орієнтовано на практичні завдання, зокрема роботу з наукометричними базами, бібліографічними менеджерами, інформаційно-пошуковими системами та тренінгами з пошуку наукової інформації.

Серед визначених результатів навчання акцент зроблено на формування таких компетентностей, як дотримання етичних норм у науковій діяльності, реєстрація прав інтелектуальної власності, навички оформлення бібліографічних покликань відповідно до українських стандартів і міжнародних стилів.

Проте, на наш погляд, зміст цієї освітньої компоненти надто зосереджено на

українському нормативно-правовому полі й не враховує міжнародні етичні стандарти, які регулюють академічну доброчесність у глобальному контексті. Поза увагою залишилися такі важливі теми, як фальсифікація, фабрикація даних, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, а також санкції за академічні порушення. Також у курсі не передбачено аналізу конкретних прикладів академічних порушень та моделей поведінки у складних етичних ситуаціях, що є важливим для підготовки майбутніх дослідників. Відсутні завдання, які моделюють конфлікти інтересів, імітують ситуації академічної етики або передбачають роботу з реальними кейсами академічного шахрайства.

Контекст академічної доброчесності в освітній компоненті «Філософія науки та професійна етика» [10] для майбутніх докторів філософії освітньо-наукової програми «Галузеве машинобудування» Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» полягає в чіткому акцентуванні на етиці науки, що простежується в лекційних та практичних темах, зокрема в розділі про наукову етику та у вправах, присвячених дискусійній культурі й міжкультурній комунікації. Курс сприяє формуванню ціннісного мислення, акцентуючи увагу на моральній відповідальності дослідника та важливості етичної експертизи. Також важливо, що поняття академічної доброчесності інтегровані в систему очікуваних компетентностей, що узгоджується з вимогами до підготовки докторів філософії. Окремою перевагою є наявність спеціальної теми «Академічна доброчесність дослідника», яка дає змогу здобувачам освіти закріпити знання про етичні стандарти в реальному науковому середовищі.

Водночас бракує чіткої деталізації типових порушень академічної доброчесності, зокрема плагіату, фабрикації чи фальсифікації даних, дублювання публікацій та маніпуляцій авторством, що є критично важливим для роботи майбутніх дослідників. До того ж програма майже не приділяє уваги правовим аспектам доброчесності:

відсутні теми про національні та міжнародні етичні стандарти, кодекси та рекомендації, які регулюють наукову практику. Недостатньою є кількість практичних кейсів та етичних симуляцій, які допомагають виробити навички аналізу реальних ситуацій, що часто виникають у науковому середовищі. Окремо варто зазначити відсутність тем цифрової етики, зокрема питань ліцензування, авторських прав, використання відкритих даних, перевірки текстів на плагіат та роботи з цифровими ресурсами, які нині є невід'ємною частиною етичної поведінки дослідника.

Дотичними до культури академічної доброчесності є окремі освітні компоненти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, що містять фрагментарні модулі або теми з питань академічної доброчесності, як-от: «Методика роботи з науковим текстом» (Херсонський державний університет), «Академічне письмо і риторика англійською мовою за фахом» (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), «Методологія підготовки наукової публікації» (Львівський національний університет імені Івана Франка), «Організація проведення наукових досліджень» (Організація проведення наукових досліджень), «Філософія науки» (Національний університет біоресурсів і природокористування України), «Філософія науки та професійна етика» (Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»), «Методологія наукових досліджень» (Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Український державний хіміко-технологічний університет), «Академічне письмо і риторика іншомовного спілкування» (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича), «Логіка, методологія та етика наукового дослідження» (Національний університет «Києво-Могилянська академія»), «Культура наукової мови» (Національний університет «Києво-Могилянська академія»), «Управління науковими проектами» (Західноукраїн-

ський національний університет), «Філософія науки та інновацій» (Ужгородський національний університет), «Методика науково-педагогічних досліджень» (Волинський національний університет імені Лесі Українки), «Академічне письмо (англійською мовою) для докторських студій» (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка), «Формування компетенцій вченого у системі міжнародних вимог» (Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»), «Джерелознавча база дослідження» (Київський столичний університет імені Бориса Грінченка), «Методика дослідження та організація підготовки дисертаційної роботи» (Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського), «Організація підготовки наукових публікацій та написання дисертації» (Сумський національний аграрний університет), «Методологія наукових досліджень та організація науково-педагогічної діяльності» (Донбаська державна машинобудівна академія), «Методологія наукових досліджень та педагогічної діяльності» (Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова), «Методика дисертаційної роботи наукового дослідження в тваринництві та організація підготовки» (Дніпровський державний аграрно-економічний університет), «Наукова комунікація: методи оприлюднення результатів дослідження» (Київський національний лінгвістичний університет) тощо. Подібні освітні компоненти містяться в 542 освітньо-наукових програмах (83,65%), з яких 485 (74,86%) є обов'язковими освітніми компонентами і 57 (8,79%) – вибірковими (рис. 1).

Визначення тенденцій формування культури академічної доброчесності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти. Проаналізувавши зміст силабусів освітньо-наукових програм, виокремимо такі тенденції в змісті підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з академічної доброчесності:

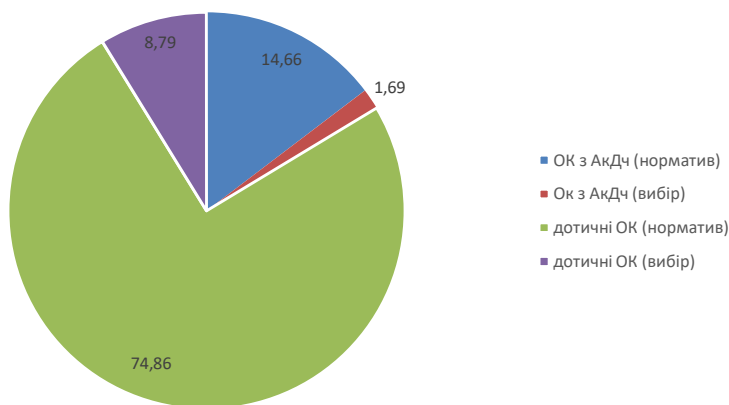

Рис. 1. Якісне співвідношення ОК III освітньо-наукового рівня

1. Більшість силабусів охоплюють ключові питання академічної доброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фальсифікація, фабрикація), деякі – включають сучасні виклики наукової спільноти (псевдонаука та маніпуляції з науковометричними даними).

2. Передбачено лекційні та семінарські види робіт, а також теми для самостійного опрацювання. Окрему увагу приділено академічному письму, роботі з джерелами, дотриманню авторських прав.

3. Недоцільною, на наш погляд, є перевага теоретичного матеріалу (натомість бракує аналізування практичних кейсів та дискусій).

4. Недостатньо висвітлено міжнародний досвід та представлено закордонні етичні кодекси і стандарти.

5. Відсутній аналіз етичних конфліктів.

6. Недостатньо схарактеризовано роль наукового керівника та ціннісно-творче академічне середовище.

7. Обмеження рекомендованих джерел.

8. Дисбаланс структурованості й розподілу тем і видів занять.

Висновки. За результатами дослідження виявлено, що, незважаючи на те, що тематику культури академічної доброчесності певною мірою інтегровано в освітньо-наукові програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, її здебільшого у змісті підготовки майбутніх

докторів філософії розкрито опосередковано – через суміжні освітні компоненти, пов'язані з методологією наукових досліджень, академічним письмом, філософією науки тощо. Це уможливує несистемне формування цілісного уявлення про принципи академічної доброчесності серед здобувачів ступеня доктора філософії. Тож доцільним вважаємо посилення системності й обов'язковості включення відповідних дисциплін до структури освітньо-наукових програм третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти як самостійних освітніх компонентів, що безпосередньо охоплюють питання етики академічної діяльності.

Зважаючи на сучасні потреби в реалізації принципів академічної доброчесності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, рекомендуємо підвищити якість змісту навчальних компонент у системі підготовки майбутніх докторів філософії з академічної доброчесності шляхом:

- посилення практичного складника (передбачення кейс-аналізу порушень на українських/закордонних/міждержавних прикладах, завдання на етичну рефлексію, розв'язання ситуацій морального вибору тощо);

- ознайомлення з міжнародними документами з етичної поведінки (ALLEA Code of Conduct, EASE Guidelines, ICMJE Recommendations, COPE Guidelines, Singapore Statement on Research Integrity

тощо), аналізування міжнародних реальних кейсів з порушення академічної доброчесності, порівняння підходів до популяризації та реалізації принципів академічної доброчесності в Україні та за кордоном;

- урізноманітнення форм освітньо-наукової діяльності з чітким розподілом тем та видами занять;

- уведення окремих модулів/тем з питань міжкультурної взаємодії: «науковий керівник – аспірант», «аспірант – випускова кафедра», «аспірант – відділи ЗВО», «аспірант – наукові видання», конфлікт інтересів;

- актуалізування та розширення списку рекомендованих джерел, включаючи сучасні українські публікації з акаде-

мічної доброчесності, міжнародні статті та посібники, рекомендації МОН і НАЗЯВО, ресурси організацій COPE/ALLEA/EASE, онлайн-курси;

- передбачення діагностики сформованості компетентностей не лише на теоретичному рівні, а й на практичному, вдосконалюючи інструменти оцінювання: запровадження ситуаційних тестів, аналітичних есеїв, розроблення етичного профілю молодого вченого, рефлексивний щоденник власної етичної позиції тощо;

- урахування сучасних викликів, пов'язаних з етикою використання штучного інтелекту, а також питань, що стосуються відкритої науки, відкритого рецензування та самоархівування наукових текстів.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бабеня, Г.О.** (2023). Щодо академічної доброчесності у дисертаційних роботах. Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище : збірник есе програми підвищення кваліфікації. Львів – Торунь. Liha-Pres. С. 42–44. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-10>

2. **Балацька, Л.** (2024). Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти в процесі навчання за спеціальністю «Фізична культура і спорт». *Physical culture and sport: scientific perspective*. Вип. 1(1). С. 90–95. <https://doi.org/10.31891/pcs.2024.1.13>

3. **Конівіцька, Т.Я., & Кусій, М.І.** (2022). Академічна доброчесність в освітньо-науковому просторі: питання реалізації. Інноваційна педагогіка. ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій». Вип. 49. Т. 2. С.144–148. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/49.2.29>

4. **Омельчук, С. А.** (2021). Модель доброчесного академічного середовища закладу вищої освіти : 7 кроків від мети до результату. Академічна культура дослідника в освітньому просторі : європейський та національний досвід : зб. Матер. IV Міжнар. Наук.-практ. Конф. (м. Суми, 14-15 травня 2021 року) / за ред. О. М. Семеног. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.Макаренка. Розд. 1. С. 9–16.

5. **Сергієнко, А. С.** (2024). Академічна доброчесність в системі цінностей магістрів-правників: юридичний та педагогічний аспекти. *Вісник післядипломної освіти: збірник наукових праць. Сер. «Педагогічні науки»*. Вип. 29 (58). С. 154–167. [https://doi.org/10.58442/3041-1831-2024-29\(58\)-154-167](https://doi.org/10.58442/3041-1831-2024-29(58)-154-167)

6. **Стандарти вищої освіти.** (2024). Міністерство освіти та науки України. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti>

7. **Стандарти вищої освіти.** (2019). Науки про Землю. Міністерство освіти та науки України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/28/103-nauki-pro-zemlyu-bakalavr-1.pdf>

8. **Стандарти вищої освіти.** (2023). Право. Міністерство освіти та науки України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2023/02.08.2023/081-pravo-dok.filosofiyi-924-31.07.2023.pdf>

9. *Стандарти вищої освіти*. (2022). Філософія. Міністерство освіти та науки України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/04/01/033-Filosofiya.dok.filosof.287-01.04.2022.pdf>
10. **Selemani, A., Chawinga, W. D., & Dube, G.** (2018). Why do postgraduate students commit plagiarism? An empirical study. *International Journal for Educational Integrity*. 14(1). P. 1-15. URL: <https://edintegrity.biomedcentral.com/articles/10.1007/s40979-018-0029-6>
11. **Singh, M.P., & Rai, S.** (2021). Knowledge, awareness and attitude towards academic integrity among the scholarly society of Babasaheb Bhimrao Ambedkar University, Lucknow: a study. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. Vol.3. Lincoln. URL: https://www.academia.edu/82918934/KNOWLEDGE_AWARENESS_AND_ATTITUDE_TOWARDS_ACADEMIC_INTEGRITY_AMONG_THE_SCHOLARLY_SOCIETY_OF_BABASAHEB_BHIMRAO_AMBEDKAR_UNIVERSITY_LUCKNOW_A_STUDY?email_work_card=view-paper

ДЖЕРЕЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ:

- 1а. Силабус «Академічна доброчесність та етика академічних взаємовідносин»: спец. «Фізика та астрономія». III освітньо-науковий рівень. Національна академія наук України. Інститут електронної фізики. Ужгород. URL: [http://iep.org.ua/content/aspirant/files/okp3\(syllabus\).pdf](http://iep.org.ua/content/aspirant/files/okp3(syllabus).pdf)
- 2а. Силабус «Основи академічної доброчесності»: спец. «Стоматологія», «Медицина», «Фармація», «Педіатрія». III освітньо-науковий рівень. Запорізький державний медичний університет. Запоріжжя. URL: https://aspdoc.zsmu.edu.ua/upload/files/osvita/sylabusy/zagal/syl_osn_akadem_dobroch.pdf
- 3а. Силабус «Академічна доброчесність та наукова етика»: спец. «Економіка». III освітньо-науковий рівень. Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк. URL: <https://surl.li/ldcvhe>
- 4а. Силабус «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку». ОНП «Менеджмент». III освітньо-науковий рівень. Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка. Харків. URL: https://khntusg.com.ua/wp-content/uploads/2021/02/silabus_akadem.-dobrochesnist.pdf
- 5а. Силабус «Академічна доброчесність та етика наукового пошуку»: спец. «Комп'ютерні науки». III освітньо-науковий рівень. Львівський державний університет безпечного життя. Львів. URL: https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/4_kafedru/it/ok_1.2_etika_ta_akadem_dobrochesnist_kn_phd.pdf
- 6а. Силабус «Академічна доброчесність та академічне письмо»: спец. «Агрономія». III освітньо-науковий рівень. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Мелітополь. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/wp-content/uploads/sites/59/sylabus-z-navchalnoyi-dyscypliny-akademichna-dobrochesnist-ta-akademichne-pismo-201-ahronomija-2021-2022n.r..pdf>
- 7а. Силабус «Академічна доброчесність»: спец. «Педіатрія». III освітньо-науковий рівень. Івано-Франківський національний медичний університет. Івано-Франківськ. URL: <https://surl.li/edtkve>
- 8а. Силабус «Етика та академічна доброчесність в освіті і науці»: спец. «Професійна освіта». III освітньо-науковий рівень. Національний авіаційний університет. Київ. URL: <https://surl.li/ieekyp>
- 9а. Силабус «Академічна доброчесність та авторське право»: спец. «Туризм». III освітньо-науковий рівень. Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. Львів. URL: <https://repository.lidufk.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a67d6617-6fb9-4049-832c-77ada211a3f0/content>
- 10а. Силабус «Філософія науки та професійна етика». ОНП «Галузеве машинобудування». III освітньо-науковий рівень. Національний технічний університет

REFERENCES

1. **Babena, H. O.** (2023). Shchodo akademichnoi dobrochesnosti u dysertatsiynikh robotakh [On academic integrity in dissertations]. Akademichna dobrochesnist, vidkryta nauka ta shtuchnyi intelekt: yak stvoryty dobrochesne osvittie seredovyshe: zbirnyk ese prohramy pidvyshchennia kvalifikatsii (pp. 42–44). Lviv–Torun: Liha-Pres. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-10> [in Ukrainian].
2. **Balatska, L.** (2024). Akademichna dobrochesnist здобувачів вищої освіти в процесі навчання за спеціальністю “Фізична культура і спорт” [Academic integrity of higher education students in the process of studying “Physical Culture and Sports”]. Physical Culture and Sport: Scientific Perspective, 1(1), 90–95. <https://doi.org/10.31891/pcs.2024.1.13> [in Ukrainian].
3. **Konivitska, T. Ya., & Kusii, M. I.** (2022). Akademichna dobrochesnist v osvitno-naukovomu prostori: pytannia realizatsii [Academic integrity in the educational and scientific space: issues of implementation]. Innovatsiina Pedahohika, 49(2), 144–148. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/49.2.29> [in Ukrainian].
4. **Omelchuk, S. A.** (2021). Model dobrochesnoho akademichnoho seredovyscha zakladu vyshchoi osvity: 7 krokiv vid mety do rezultatu [Model of an ethical academic environment of a higher education institution: 7 steps from goal to result]. In O. M. Semenoh (Ed.), Akademichna kultura doslidnyka v osvitnomu prostori: yevropeiskyi ta natsionalnyi dosvid: zb. mater. IV Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (pp. 9–16). Sumy: Vyd-vo SumDPU im. A. Makarenka [in Ukrainian].
5. **Serhiienko, A. S.** (2024). Akademichna dobrochesnist v systemi tsinnosti mahistriv-pravnykiv: yurydychni ta pedahohichni aspekty [Academic integrity in the value system of master’s degree law students: legal and pedagogical aspects]. Visnyk Pisladyplomnoi Osvity: Zbirnyk Naukovykh Prats. Ser. “Pedahohichni Nauky”, 29(58), 154–167. [https://doi.org/10.58442/3041-1831-2024-29\(58\)-154-167](https://doi.org/10.58442/3041-1831-2024-29(58)-154-167) [in Ukrainian].
6. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2024). Standarty vyshchoi osvity [Higher education standards]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslykh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vyshchoi-osviti> [in Ukrainian].
7. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2019) Standarty vyshchoi osvity. Nauky pro Zemliu [Higher education standards. Earth sciences]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/28/103-nauki-pro-zemlyu-bakalavr-1.pdf> [in Ukrainian].
8. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2023). Standarty vyshchoi osvity. Pravo [Higher education standards. Law]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2023/02.08.2023/081-pravo-dok.filosofiyi-924-31.07.2023.pdf> [in Ukrainian].
9. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2022). Standarty vyshchoi osvity. Filosofiia [Higher education standards. Philosophy]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/04/01/033-Filosofiya.dok.filosof.287-01.04.2022.pdf> [in Ukrainian].
10. **Selemani, A., Chawinga, W. D., & Dube, G.** (2018). Why do postgraduate students commit plagiarism? An empirical study. International Journal for Educational Integrity, 14(1), 1–15. Retrieved from: <https://edintegrity.biomedcentral.com/articles/10.1007/s40979-018-0029-6> [in English].

11. **Singh, M. P., & Rai, S.** (2021). Knowledge, awareness and attitude towards academic integrity among the scholarly society of Babasaheb Bhimrao Ambedkar University, Lucknow: A study. Library Philosophy and Practice (e-journal), 3. Retrieved from: https://www.academia.edu/82918934/KNOWLEDGE_AWARENESS_AND_ATTITUDE_TOWARDS_ACADEMIC_INTEGRITY_AMONG_THE_SCHOLARLY_SOCIETY_OF_BABASAHEB_BHIMRAO_AMBEDKAR_UNIVERSITY_LUCKNOW_A_STUDY?email_work_card=view-paper [in English].

SOURCE MATERIAL:

1a. Sylabus "Akademichna dobrochesnist ta etyka akademichnykh vzayemovidnosyn": spets. "Fizyka ta astronomiya". [Academic integrity and ethics of academic relations: Syllabus for the PhD program in Physics and Astronomy]. Institute of Electronic Physics of the National Academy of Sciences of Ukraine. Retrieved from: [http://iep.org.ua/content/aspirant/files/okp3\(syllabus\).pdf](http://iep.org.ua/content/aspirant/files/okp3(syllabus).pdf) [in Ukrainian].

2a. Sylabus "Osnovy akademichnoyi dobrochesnosti": spets. "Stomatolohiya", "Medytsyna", "Farmatsiya", "Pediatriya". [Fundamentals of academic integrity: Syllabus for the PhD programs in Dentistry, Medicine, Pharmacy, and Pediatrics]. Zaporizhzhia State Medical University. Retrieved from: https://aspdoc.zsmu.edu.ua/upload/files/osvita/sylabusy/zagal/syl_osn_akadem_dobroch.pdf [in Ukrainian].

3a. Sylabus "Akademichna dobrochesnist ta naukova etyka": spets. "Ekonomika". [Academic integrity and scientific ethics: Syllabus for the PhD program in Economics]. (2022). Lesya Ukrainka Volyn National University. Retrieved from: <https://surl.li/ldcvhe> [in Ukrainian].

4a. Sylabus "Akademichna dobrochesnist ta etyka naukovoho poshuku". [Academic integrity and ethics of scientific inquiry: Syllabus for the PhD program in Management]. (2021). Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture. Retrieved from: https://khntusg.com.ua/wp-content/uploads/2021/02/silabus_akadem.-dobrochesnist.pdf [in Ukrainian].

5a. Sylabus "Akademichna dobrochesnist ta etyka naukovoho poshuku": spets. "Kompiuterni nauky". [Academic integrity and ethics of scientific inquiry: Syllabus for the PhD program in Computer Science]. Lviv State University of Life Safety. Retrieved from: https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/4_kafedru/it/ok_1.2_etika_ta_akadem_dobrochesnist_kn_phd.pdf [in Ukrainian].

6a. Sylabus "Akademichna dobrochesnist ta akademichne pysmo": spets. "Ahronomiya". [Academic integrity and academic writing: Syllabus for the PhD program in Agronomy]. Tavria State Agrotechnological University named after Dmytro Motornyi. Retrieved from: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/wp-content/uploads/sites/59/sylabus-z-navchalnoyi-dyscypliny-akademichna-dobrochesnist-ta-akademichne-pysmo-201-ahronomija-2021-2022n.r..pdf> [in Ukrainian].

7a. Sylabus "Akademichna dobrochesnist": spets. "Pediatriya". [Academic integrity: Syllabus for the PhD program in Pediatrics]. (2024). Ivano-Frankivsk National Medical University. Retrieved from: <https://surl.li/edtkve> [in Ukrainian].

8a. Sylabus "Etyka ta akademichna dobrochesnist v osviti i nautsi": spets. "Profesijna osvita". [Ethics and academic integrity in education and science: Syllabus for the PhD program in Professional Education]. National Aviation University. Retrieved from: <https://surl.li/ieekyp> [in Ukrainian].

9a. Sylabus "Akademichna dobrochesnist ta avtorske pravo": spets. "Turyzm". [Academic integrity and copyright: Syllabus for the PhD program in Tourism]. Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyi. Retrieved from: <https://repository.ldufk.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a67d6617-6fb9-4049-832c-77ada211a3f0/content> [in Ukrainian].

10a. Sylabus "Filosofiya nauky ta profesijna etyka". ONP "Haluzeve mashynobuduvannya". [Philosophy of science and professional ethics: Syllabus for the PhD program in Industrial Engineering]. (2023). Dnipro University of Technology. Retrieved from: <https://gmi.nmu.org.ua/ua/aspirant/RP/2023/133%20PHD%20Силабус%20ФНПЕ%202023.pdf> [in Ukrainian].

Отримано: 25.06.2025
Рекомендовано: 31.07.2025
Опубліковано: 25.09.2025